Nederlandse
Leverpatiënten
Vereniging

Bestuursverslag 2017

Waarin opgenomen:

- tekstueel jaarverslag

- financieel jaarverslag

De Nederlandse Leverpatiënten Vereniging (NLV) is ingeschreven
bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40535249

Vestigingsadres:
Van Boetzelaerlaan 24 J | 3828 NS Hoogland

Inhoudsopgave

	Pagina
1. **Bestuursverslag**	
Tekstueel Bestuursverslag	
- Voorwoord	3
- De Nederlandse Leverpatiënten Vereniging	4
- Financieel: de hoogtepunten	5
- De organisatie	6
- Informatie en Lotgenotencontact	8
- Projecten en Samenwerking	10
- Wetenschap en Medisch veld	13
- Internationaal	14
2. **Financieel**	15
Het accountantsrapport 2017 van S-fact	15
- Opdracht	16
- Analyse van de financiële positie	17
- Jaarrekening	19
Toelichting van penningmeester op de jaarrekening	33

1. Bestuursverslag

Voorwoord

2017 het jaar van de samenwerking

Veel erkenning voor de NLV bij inzet voor de patiënt met een leverziekte

In 2017 heeft de Nederlandse Leverpatiënten Vereniging (NLV) haar positie in het leverveld verder waargemaakt. In het jaarverslag 2016 schreven we dat we steeds vaker zijn benaderd als gesprekspartner door de overheid, beroepsgroepen, wetenschappers en andere betrokken partijen. In 2017 heeft deze lijn zich voortgezet in deelname aan wetenschappelijke onderzoeken, commissies, stuurgroepen en organisaties. Ook heeft de internationale positie van de NLV een vlucht genomen. We kunnen hier trots op zijn, zeker omdat deze positionering onze achterban ten goede komt.

Hoogtepunt in 2017 was de mediacampagne om de sluipmoordenaars hepatitis B en C op de kaart te zetten. Elders in dit Bestuursverslag kunt u meer lezen over deze campagne die een mooie afsluiting was van het landelijk programma BIBHEP, waar we drie jaar lang hard aan werkten.

De Nederlandse Vereniging van Hepatologie vroeg de NLV deel uit te maken van hun dertigjarig jubileum. Uiteraard een grote erkenning voor het patiëntenperspectief waar wij ons sterk voor maken.

Naast de mooie hoogtepunten, hebben zich ook dieptepunten voorgedaan. Helaas hebben we ook in 2017 weer afscheid moeten nemen van een aantal leden bij wie de leverziekte hen fataal werd. Jong en oud, het went nooit.

Grieta Gootjes
voorzitter

De Nederlandse Leverpatiënten Vereniging

In navolging van het beleid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), om de positie van de patiënt in de zorg te versterken, heeft de NLV zich tot doel gesteld om leverpatiënten en hun omgeving te ondersteunen door:

- hun belangen te behartigen
- hen te informeren over de specifieke leverziekten en zorg/behandeling
- lotgenotencontact te organiseren
- eigen regie en zelfmanagement te stimuleren.

De NLV is voortdurend bezig met organisatieontwikkeling, bedrijfsvoering en deskundigheidsbevordering. Met het oog op:

- een betere kwaliteit van zorg, door de inbreng van patiënten-ervaringen
- gerichte informatie aan patiënten met een leverziekte en zijn/haar omgeving
- een betere keuze van mogelijkheden in de zorg
- bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek
- maatschappelijke participatie.

Informatievoorziening, Lotgenotencontact en Belangenbehartiging zijn de pijlers van elke Nederlandse patiëntenvereniging.

- Informatievoorziening vertaalt zich in bijvoorbeeld de website, NLVisie, nieuwsbrief en bijeenkomsten. Dit laatste biedt altijd een platform voor lotgenotencontact.
- Lotgenotencontact kan op individuele basis tot stand worden gebracht met de contactpersonen die zich voor specifieke ziektebeelden inzetten.
- Belangenbehartiging is een breed begrip. De NLV vertegenwoordigt de belangen van de leverpatiënt bij onder meer de overheid, zorgverleners en andere gremia. Maar ook door deelname aan programma’s en projecten.

Het bestuur van de NLV heeft op 23 mei 2017 aan de Algemene Leden Vergadering verantwoording afgelegd. De ALV stemde in met het tekstuele jaarverslag 2017.
Directeur José Willemse heeft de verklaring van de leden Kascontrolecommissie voorgelezen tijdens de ALV. Mevrouw Sandra Burgers en de heer Jean Vossen verklaarden de financiële administratie en de jaarrekening te hebben gecontroleerd. Zij troffen geen onregelmatigheden aan. Directeur José Willemse stelde namens de Commissie de ALV voor décharge te verlenen aan het bestuur in gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en de penningmeester in het bijzonder. De ALV stemde hiermee in.

Financieel: de hoogtepunten

Voor de volledige Jaarrekening 2017 verwijzen wij u naar pagina 15 van dit Bestuursverslag. Voor wat betreft het financieel jaarverslag worden hier uitsluitend enkele hoogtepunten vermeld. Het Accountantsrapport is leidend.

In financieel opzicht is 2017 helaas als een teleurstellend jaar te beschouwen. We hebben een negatief exploitatiesaldo geboekt van een kleine € 32.000. Oorzaken hiervoor zijn in hoofdzaak gelegen in de volgende twee punten: bij het opmaken van de jaarrekening constateerden we dat op de balans 2016 ten onrechte een vordering was opgenomen die in 2016 als bate was geboekt. Een tweede oorzaak is dat de financiële afwikkeling van het project BIBHEP pas in 2018 zijn beslag heeft gekregen, waardoor de laatste baten uit dit project niet zoals begroot nog in 2017 zijn ontvangen.
Bovendien heeft kennisgebrek binnen de financiële administratie geleid tot een aantal onjuistheden die ten koste van grote inzet de afgelopen maanden zijn gecorrigeerd. Inmiddels beschikken wij over een zeer ervaren kracht die momenteel de boekhouding voert, zodat dit soort problemen tot het verleden zal behoren.

Naast de bijdragen van onze leden en donateur, de subsidie van de overheid, ontvingen wij belangrijke baten in de vorm van sponsorbijdragen van de hieronder vermelde farmaceutische bedrijven. De overeenkomsten met de farmaceutische bedrijven zijn aangegaan conform alle bepalingen uit de *Gedragsregels openbaarmaking van de financiële relaties van de Stichting Code Geneesmiddelen Reclame* (CGR). Alle farmaceutische bedrijven rapporteren (verplicht) over hun bijdrage aan de NLV in het Transparantieregister Zorg.

Van de volgende farmaceutische bedrijven heeft de NLV een bijdrage ontvangen:
AbbVie:

- Goodwill donatie ten behoeve van de NLV 2017 en ondersteuning van specifieke projecten.

Astellas Pharma B.V.

- Advertentie A4 formaat in het kwartaalblad NLVisie (4x verschenen in 2017).

Gilead Sciences Inc.

- Community grant to support 4 projects within the sponsor plan 2017 (specified in Community Grant Agreement NL-2017-000124). The projects involve innovation and/or quality improvement activities. The (financial) support's aim is to bring the direct and indirect improvement of patient care.
- Advertentie A4 formaat in het kwartaalblad NLVisie (4x verschenen in 2017).

Intercept Pharma Benelux

- Sponsorship contribution testing group patient materials, sponsorship contribution development PBC activities (PBC consortium meeting 2017).

Merck Sharpe & Dohme BV (MSD):

- Advertentie in het kwartaalblad NLVisie (4x verschenen in 2017).

Norgine BV

- Basis of cooperation & guidance principles concerning website content development and editing 2017 concerning hepatic encephalopathy.
- Advertentie A4 formaat in het kwartaalblad NLVisie (4x verschenen in 2017).

De organisatie

Het bestuur en de medewerkers

Het bestuur kende in 2017 de volgende samenstellingen:

Voorzitter	: Wilma Hielema*
Penningmeester	: Hans Bernaert
Secretaris	: Grieta Gootjes*
Algemeen Lid	: Hayo Patrick Angerman (tot oktober 2017)

* Grieta Gootjes en Wilma Hielema zijn na ALV 2017 van functie gewisseld

Het bestuur en de overige vrijwilligers van de NLV zijn onbezoldigd. Bezoldiging van de werknemers van het Landelijk Bureau gebeurt conform de CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening.

Het Landelijk Bureau:

Directeur	: José Willemse
Financiële administratie en secretariaat	: Colette Karwera (tot 1 mei) *
Communicatie	: Karin Cramer

* De financiële administratie is vanaf de zomer extern belegd en het secretariaat is tijdelijk door een vrijwilliger bemand.

Werkgroepen en contactpersonen per ziektebeeld

Per ziektebeeld zijn vertegenwoordigers actief, hetzij in werkgroepverband, hetzij als individueel contactpersoon. In 2017 waren er geen separate werkgroep vergaderingen.
In november 2017 kwamen werkgroepleden bijeen om zich te oriënteren op de toekomst.
In gezamenlijkheid is besloten dat de werkgroepen niet meer in de huidige vorm worden voortgezet. Er wordt een vrijwilligersgroep samengesteld waarbij de leden zich in kunnen zetten voor diverse projecten. Deze groep kan worden uitgebreid met nieuwe vrijwilligers die zich wel projectmatig willen inzetten. Hiertoe verschijnen oproepen in de NLVisie, de digitale nieuwsbrief en de website.

Medische Adviesraad

De Medische Adviesraad vergaderde in oktober over (medische) ontwikkelingen vanuit de hepatologie en beleidsmatige aandachtspunten vanuit de NLV.

Medisch Adviesraad 2017:

Prof. dr. U. Beuers	AMC	: MDL-arts
Dr. H.R. v. Buuren	Erasmus MC	: MDL-arts
Dr. M. Coenraads	LUMC	: MDL-arts
Dr. Ph. Friederich	Meander Medisch Centrum	: MDL-arts
Dr. P. Honkoop	A.Schweitzerziekenhuis	: MDL-arts
Dr. R.H.J. de Kleine	UMC Groningen	: HPB-chirurg en transplantatie
Dr. G. Koek	Maastricht UMC+	: MDL-arts
Dr. H. van Soest	Haaglanden Ziekenhuis	: MDL-arts
Prof. dr. H.J. Verkade	UMC Groningen	: MDL-arts kinderen

Leden van de Medische Adviesraad worden benoemd voor een periode van drie jaar. Herbenoeming is mogelijk voor maximaal twee nieuwe perioden van drie jaar.

Informatie en Lotgenotencontact

Bijeenkomsten en lotgenotencontact

Bootcongres: 8 en 9 maart
De organisatie van Het Bootcongres is in handen van de Beroepsvereniging Transplantatie. Ook tijdens dit congres is een dagdeel gereserveerd voor patiënten. Ditmaal vond het plaats in Utrecht. De organisatie had de NLV gevraagd om een ervaringsdeskundige. Deze gaf zijn visie in het panel over het onderwerp: 'Zou je genoegen nemen met een orgaan dat niet optimaal in vorm is?' De heer Hayo Patrick Angerman vertegenwoordigde de NLV op deze succesvolle bijeenkomst.

Hepatitis B en C: 12 mei
Tijdens het jubileum 2016, annuleerde de NLV de bijeenkomst 'hepatitis B en C' wegens gebrek aan belangstelling. In mei 2017 heeft dit alsnog plaatsgevonden, waarbij het programma gericht was op de toekomst. De achterban, met hepatitis C, slinkt door de inzet van nieuwe medicijnen. Meer dan 90% van de patiënten geneest. Hepatitis B is met een behandeling goed rustig te houden en levert weinig tot geen klachten op voor de patiënt.

In 2017, het jaar waarin het landelijk programma BIBHEP ten einde liep, heeft de NLV de verantwoordelijkheid genomen om zich in te zetten voor de voorlichting over hepatitis aan migranten. Het was een boeiende bijeenkomst met veel interesse vanuit de kant van migrantenvoorlichters.

40-jarig jubileum Nederlandse Vereniging van Hepatologie (NVH): 28 september
De NVH is de beroepsvereniging van hepatologen (leverartsen), wetenschappers en iedereen die werkzaam is op het gebied van leverziekten.
Dit jubileum stond mede in het teken van 'de patiënt'. Een aantal patiënten heeft verteld hoe het was om met hun leverziekte te moeten leven. Hier zijn ook video-opnamen van gemaakt welke te zien zijn op de website van de NLV. Dit jubileumcongres was ook toegankelijk voor leden van de NLV. De aanwezige leden ervoeren het als een mooie, informatieve bijeenkomst.

Bijeenkomst auto-immuun leverziekten: 11 november
De bijeenkomst voor mensen met AIH, PBC, PSC en overlap vond plaats in het NBC-congrescentrum te Nieuwegein. Het was een goed bezochte bijeenkomst (180 personen).

In de ochtend was er een algemene uitleg van wat de kenmerken en overlappen waren tussen deze cholestatische ziekten, die allen worden veroorzaakt door een auto-immuun-verstoring. In de middag waren er separate bijeenkomsten voor AIH, PBC en PSC. Elke bijeenkomst werd gestart met een ervaringsverhaal. Dit blijft een hooggewaardeerd onderdeel bij onze bijeenkomsten. Daarna volgden presentaties van leverartsen en onderzoekers over lopende wetenschappelijke studies en een update in de therapieontwikkeling. Er was ook ruime gelegenheid om vragen te stellen en ervaringen met elkaar te delen. Hier werd graag gebruik van gemaakt.

Website, NLVisie en digitale nieuwsbrief

Website: www.leverpatientenvereniging.nl
De NLV beschikt over een uitgebreide website met informatie over alle leverziekten, het leven met een leverziekte en praktische informatie. In 2017 zijn de tools ‘werken met een leverziekte’ en ‘studeren met een leverziekte’ toegevoegd. De website kent een permanente update en uitbreiding. Zo is in 2017 de website uitgebreid met informatie over Hepatische Encefalopathie, een aandoening waar veel leverpatiënten mee te maken krijgen.

NLVisie
Het verenigingsblad NLVisie verscheen viermaal in een oplage van 2500 exemplaren.
De NLVisie wordt toegestuurd aan leden en relaties. Voor alle ziektebeelden komen nieuws, activiteiten en ervaringsverhalen aan bod. De NLVisie verschijnt aan het einde van ieder kwartaal.

Nieuwsbrief
Tussen elke verschijning van de NLVisie wordt een digitale nieuwsbrief verspreid. In 2017 werd viermaal een nieuwsbrief naar circa 1600 e-mailadressen verstuurd, met actuele onderwerpen en verenigingsnieuws. Alle leden en relaties ontvangen dit digitale nieuws. Anderen kunnen zich gratis abonneren op de nieuwsbrief. In verband hiermee wordt de inhoud zorgvuldig vastgesteld. Inhoudelijk ‘levernieuws’ en ervaringsverhalen zijn exclusief voor de NLVisie.

NLV in de media

2017 jaar van de mediacampagne hepatitis B en C
De mediacampagne had tot doel het algemene publiek te informeren over hepatitis B en C als sluipmoordenaar. Zowel in alle grote dagbladen, de regionale kranten, weekbladen en medische bladen, alsook radio en televisie is het werk van de NLV niet onopgemerkt gebleven. Het bereik was ongeveer tien miljoen personen.

Projecten en Samenwerking

BIBHEP

Het landelijk programma BIBHEP is per 1 juli 2017 afgerond.

BIBHEP richtte zich op Bewustwording, Identificatie en Behandeling van virale hepatitis. Een initiatief van ons erelid prof. dr. S. Schalm, Liverdoc, Erasmus MC (in de persoon van prof. dr. J.H. Richardus) en de NLV die hiertoe een consortium vormden. De NLV was verantwoordelijk voor de ervaringsdeskundigheid van patiënten bij het onderdeel 'Bewustzijn scheppen en vasthouden', dat onder andere zorgdraagt voor de deskundigheidsbevordering van artsen.

De NLV was penvoerder van de pijler 'Bewustwording' van het landelijk programma BIBHEP. De toezichthouder van het Innovatiefonds Zorgverzekeraars (IF), de heer Hans de Goeij, heeft een uitermate positieve rapportage afgegeven aan het Innovatiefonds. De heer De Goeij adviseerde bij de evaluatie een mediacampagne te ontwikkelen. Hiertoe verstrekte het Innovatiefonds Zorgverzekeraars een aanvullende subsidie. De campagne is ontwikkeld in samenwerking met SJB Media. De mediacampagne, 'hepatitis de sluipmoordenaar: het luiden van de noodklok', mag zeer succesvol worden genoemd. Het doel was het algemeen publiek te informeren over de oorzaken en gevolgen van hepatitis B en C, de risicogroepen en wat te doen bij een vermoeden van besmetting.

We weten dat we ruim tien miljoen mensen hebben kunnen bereiken via televisie, radio, geschreven pers en websites.

Effect van de campagne
Het korte termijneffect van de campagne: informeren over het gevaar van chronische virale hepatitis B en C en de zeer goede mogelijkheden van behandeling lijkt zeker bereikt. Dit blijkt uit het aantal bellers (88 personen) en extra e-mails (123) over dit onderwerp die wij ontvingen. Verder ontvingen wij de feedback van vele artsen, dat zij benaderd zijn door patiënten, over dit onderwerp. Het lange termijneffect is pas over een paar jaar zichtbaar. Wij denken dat follow-up campagnes naar artsen en publiek nodig zijn en hebben de Stuurgroep Nationaal Hepatitis Plan hieromtrent geadviseerd.

BIBHEP leeft voort: vervolg
BIBHEP is officieel gestopt, maar de missie en de kennis van alle pilot-initiatieven is overgedragen aan de Stuurgroep Nationaal Hepatitis Plan. Uit het rapport van de Gezondheidsraad en het Nationaal Plan Hepatitis blijkt dat ongeveer 50% van de chronische hepatitis B en C in Nederland bij migranten voorkomt. Juist aan deze risicogroep is nauwelijks gedacht. De NLV voelt zich maatschappelijk verantwoordelijk om zich ook voor deze doelgroep in te gaan zetten. Wij zijn bezig een project te ontwikkelen, samen met de Stichting Pharos, kennisinstituut voor gezondheidsvraagstukken bij migranten en laaggeletterden, SOA AIDS Nederland en UMC Utrecht, afdeling Infectieziekten en GGD Utrecht.

Voucherprojecten

Het ministerie van VWS/Fonds PGO stelt vouchers beschikbaar aan patiëntenorganisaties om, in gezamenlijkheid van minimaal zeven patiëntenorganisaties, projecten te ontwikkelen. Er kunnen in drie jaar drie vouchers worden ingezet. Het bestuur van de NLV heeft besloten om de vouchers in te zetten voor een update van de Arbeidsparticipatietool, ontwikkeld in een vorig Voucherproject. Dit betreft de ontwikkeling van een tool, met informatie voor jongeren die ‘werken met een chronische ziekte’. In 2017 is de website geactualiseerd en is de site ‘studeren met een chronische (lever-)ziekte’ gelanceerd. Dit is een aparte site die is gekoppeld aan de website van de NLV. Hiertoe is een promovideo ontwikkeld.

Samenwerking met andere organisaties

Platform Patiëntenorganisaties Hepatitis
Het in 2015 opgerichte Platform Patiëntenorganisaties Hepatitis is uitgebreid met een aantal belangenorganisaties. Dit is een initiatief van de NLV. De deelnemende organisaties:

- Nederlandse Leverpatiënten Vereniging
- Hiv Vereniging Nederland
- SOA Aids Nederland
- Nederlandse Vereniging van Hemofilie-Patiënten
- Correlation/ De Regenboog Groep
- Mainline
- Pharos

Met het advies van de Gezondheidsraad aan de minister over de opsporing, screening en behandeling van hepatitis B en C is overleg meer dan nodig. Dit geldt ook voor de samenwerking ten aanzien van het Nationaal Plan Hepatitis.

Stuurgroep Nationaal Plan Hepatitis RIVM
In navolging van het besluit van de Wereldgezondheidsorganisatie WHO, is in 2016 het Nationaal Plan voor opsporing, behandeling en het terugdringen van hepatitis B en C in Nederland gereedgekomen. Naar aanleiding hiervan is een landelijke Stuurgroep Hepatitis opgericht. Deze stuurgroep heeft een coördinerende rol in de uitvoering van het Nationaal Plan. José Willemse heeft zitting in deze stuurgroep. De stuurgroep is in driemaal bijeen geweest. De onderwerpen zijn bepaald en samengesteld in *Workpackages*. Jose Willemse is samen met de heer Cor Blom (SOA Aids Nederland) verantwoordelijk voor *workpackage 1*: voorlichting publiek.

All Of Me
'All Of Me' is een digitaal platform voor jongeren met een chronische ziekte. Dit platform is een initiatief van de Nierpatiëntenvereniging in het kader van een voucherproject. Het project is ten einde en All Of Me gaat verder als een aparte stichting. De Stichting wordt in 2017 deels gefinancierd door het Fonds Nuts Ohra en inleg van patiëntenverenigingen. De NLV neemt hier sinds 2017 aan deel. All Of Me is te vinden via de NLV-website en de NLVisie heeft hier uitgebreid aandacht aan besteed. All Of Me heeft een grote besloten, zeer succesvolle, Facebookgroep. Het is voor jongeren en jongvolwassenen met een chronische ziekte belangrijk om informatie, leuke, minder-leuke én vertrouwelijke, te kunnen delen met elkaar. Succesvolle items zijn: relaties, seksualiteit, uitgaan, werken en studeren met een chronische ziekte. De aard van de chronische ziekte speelt hierbij geen enkele rol.

Wetenschap en medisch veld

In 2017 heeft de NLV nauw samengewerkt met zorgprofessionals en onderzoekers op het gebied van wetenschappelijk onderzoek. Het betrof:

- Beoordeling van wetenschappelijke onderzoeksvoorstellen
- Inbreng van het patiëntenperspectief bij aanvragen voor subsidies voor wetenschappelijk onderzoek en advisering
- Beoordeling van adviesrapporten, van het Zorginstituut Nederland aan de minister, inzake vergoeding van geneesmiddelen ten behoeve van leverziekten.

Aanvragen wetenschappelijk onderzoek en advisering

De NLV heeft ondersteunende brieven gestuurd voor de aanvraag van subsidies van negen wetenschappelijke onderzoeken, waarvan één internationaal onderzoek.
Bij toekenning vraagt de NLV een honorarium voor de inspanningen die tijdens het wetenschappelijk onderzoek worden geleverd. Het betreft hierbij beoordelingen van teksten, zitting in de begeleidingscommissie, participeren van focusgroepen en uitzetten van vragen bij de NLV-achterban. In 2017 zijn er nog geen onderzoeken daadwerkelijk gefinancierd. Wel zijn vooraanvragen gehonoreerd en volgt de uitwerking in 2018.

Internationaal

ELPA (European Liver Patients Association)

De NLV is lid van ELPA, de internationale organisatie voor leverpatiëntenorganisaties. Directeur José Willemse heeft een aantal internationale vergaderingen bezocht van de ELPA.

EASL (European Association for Study of the Liver)

De EASL organiseert jaarlijks een internationaal congres met wetenschappelijke primeurs en updates over de ontwikkelingen ten aanzien van de lever. José Willemse heeft namens de NLV ook dit internationale congres bezocht dat in Amsterdam plaatsvond. Zij is eveneens op persoonlijke titel lid van de EASL. Dit omdat de EASL geen lidmaatschappen voor organisaties kent.

World Hepatitis Alliance

De NLV is lid van de World Hepatitis Alliance. De World Hepatitis Alliance is een wereldwijde organisatie die zich inzet voor bewustwording, preventie, zorg en toegang tot medicatie voor mensen met hepatitis. Zij werken samen met patiëntenorganisaties die zich inzetten voor hepatitis, overheden en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), medische beroepsgroepen en wetenschappelijke verenigingen. Verder met iedereen die zich op welke wijze dan ook inzet voor hepatitis.
In 2017 was José Willemse uitgenodigd deel te nemen aan de World Hepatitis Summit in Sao Paulo (Brazilië). Zij gaf hier een presentatie over het landelijk programma BIBHEP.

PBC-consortium

Het PBC-consortium is een samenwerkingsverband van 21 organisaties uit 21 landen.
In 2017 is de eerste activiteit van het PBC-consortium georganiseerd: de PBC awareness day, op de tweede zondag in september. Op deze internationale dag is extra aandacht gevraagd voor PBC. Dit is een initiatief van de PBC-foundation in het Verenigd Koninkrijk. Voor de deelnemende landen is een toolkit ontwikkeld.

2. Financieel

Accountantsrapport

Accountantsrapport
Opdracht 3
Algemeen 3
Financiële positie 3
Meerjarenoverzicht 4

Bestuursverslag
Bestuursverslag 5

Jaarrekening
Balans per 31 december 2017 7
Staat van baten en lasten over 2017 9
Kasstroomoverzicht over 2017 10
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 11
Toelichting op de balans per 31 december 2017 13
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017 16

Overige gegevens
Samenstellingsverklaring van de accountant 19

Nederlandse Leverpatiënten Vereniging
T.a.v. het bestuur
Van Boetzelaerlaan 24 J
3828 NS Hoogland

Beesd, 8 mei 2018

Geacht bestuur,

Opdracht
Opdracht

De verklaring is opgenomen in de overige gegevens. Het betreft hier een samenstellingsverklaring.

Algemeen
Algemeen

Oprichting vereniging
De Nederlandse Leverpatiënten Vereniging is opgericht op 16 september 1986. De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40535249.

Activiteiten
De activiteiten van Nederlandse Leverpatiënten Vereniging, statutair gevestigd te Amersfoort, bestaan uit het steunen en behartigen van de belangen van (ouders van) leverpatiënten.

Financiële positie
Financiële positie

Ter verkrijging van een inzicht in de financiële positie van de vereniging verstrekken wij u de navolgende overzichten. Deze zijn gebaseerd op de gegevens uit de jaarrekening. Wij geven hierna een opstelling van de balans per 31 december 2017 in verkorte vorm.

Financiële structuur

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	%	€	%
Activa				
Materiële vaste activa	1.717	1,1	-	-
Vorderingen	58.524	38,1	19.052	8,8
Liquide middelen	93.396	60,8	197.833	91,2
	153.637	100,0	216.885	100,0
Passiva				
Eigen vermogen	126.746	82,5	158.693	73,2
Kortlopende schulden	26.891	17,5	58.192	26,8
	153.637	100,0	216.885	100,0

Analyse van de financiële positie

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Op korte termijn beschikbaar		
Vorderingen	58.524	19.052
Liquide middelen	93.396	197.833
	151.920	216.885
Kortlopende schulden	-26.891	-58.192
Liquiditeitssaldo = werkkapitaal	125.029	158.693
Vastgelegd op lange termijn		
Materiële vaste activa	1.717	-
Gefinancierd met op lange termijn beschikbare middelen	126.746	158.693
Financiering		
Eigen vermogen	126.746	158.693

Meerjarenoverzicht

	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014	31-12-2013
	€	€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1.717	-	-	168	749
Vlottende activa					
Vorderingen	58.524	19.052	43.306	24.279	6.830
Liquide middelen	93.396	197.833	177.209	244.859	198.372
Totaal activa	153.637	216.885	220.515	269.306	205.951
Passiva					
Eigen vermogen	126.746	158.693	151.086	144.781	147.415
Kortlopende schulden	26.891	58.192	69.429	124.525	58.536
Totaal passiva	153.637	216.885	220.515	269.306	205.951

	2017	2016	2015	2014	2013
	€	€	€	€	€
Baten	238.016	332.893	376.947	186.289	225.730
Saldo van baten en lasten	-31.947	13.693	6.306	-2.634	55.057
Eigen vermogen	126.746	158.693	151.086	144.781	147.415

Bestuursverslag

Het Bestuursverslag staat ter inzage op de website www.leverpatientenvereniging en ligt ter inzage ten kantore van de vereniging.

Hoogland, 08 mei 2018

Voorzitter:	Secretaris:	Penningmeester:
G.J. Gootjes - Hoekstra	W.L. Hielema	H.E. Bernaert

Jaarrekening

2017 Balans per 31 december

(na saldobestemming)

		31-12-2017		31-12-2016	
		€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1				
Inventarissen			1.717		-
Vlottende activa					
Vorderingen					
Debiteuren		8.295		-	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2	1.043		-	
Overige vorderingen en overlopende activa	3	49.186		19.052	
			58.524		19.052
Liquide middelen	4		93.396		197.833
			153.637		216.885

		31-12-2017		31-12-2016	
		€	€	€	€
Passiva					
Eigen vermogen	5				
Overige reserve	6	126.714		158.693	
Onverdeeld resultaat		32		-	
			126.746		158.693
Kortlopende schulden					
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	7	25.084		39	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	8	-		3.307	
Overige schulden en overlopende passiva	9	1.807		54.846	
			26.891		58.192
			153.637		216.885

Geen accountantscontrole toegepast

Staat van baten en lasten over 2017

		Realisatie 2017 €	Budget 2017 €	Realisatie 2016 €
	10			
Baten				
Overheidsbijdragen en -subsidies	11	45.000	45.000	35.000
Sponsorbijdragen		62.207	54.000	63.750
Contributies en donaties	12	53.163	49.000	48.582
Financiële baten	13	313	500	971
Projecten	14	76.523	82.500	178.504
Overige baten	15	810	-	6.086
		238.016	231.000	332.893
Lasten				
Lotgenotencontact	16	557	10.000	1.536
Informatievoorziening	17	28.852	22.000	45.574
Belangenbehartiging	18	3.952	5.000	2.042
Instandhoudingskosten	19	142.571	139.000	142.564
Projecten	20	94.031	54.500	127.484
Som der lasten		269.963	230.500	319.200
Saldo van baten en lasten		-31.947	500	13.693
Bestemming saldo van baten en lasten				
Overige reserve		-31.979		13.693
Onverdeeld resultaat		32		-
		-31.947		13.693

Geen accountantscontrole toegepast

Kasstroomoverzicht over 2017

	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo van baten en lasten		-31.947		13.693
Aanpassingen voor				
Aan resultaat toegevoegde bestem-mingsreserves en -fondsen	-		-6.086	
Afschrijvingen	344		-	
		344		-6.086
Verandering in werkkapitaal				
Debiteuren	-8.295		-	
Overige vorderingen	-31.566		7.677	
Overlopende activa	389		16.577	
Kortlopende schulden (exclusief banken)	-31.301		-11.237	
		-70.773		13.017
Kasstroom uit operationele activiteiten		-102.376		20.624
Kasstroom uit investerings-activiteiten				
Investeringen materiële vaste activa		-2.061		-
Mutatie geldmiddelen		-104.437		20.624
Verloop mutatie geldmiddelen				
Stand per begin boekjaar		197.833		177.209
Mutaties in boekjaar		-104.437		20.624
Stand per eind boekjaar		93.396		197.833

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor verslaggeving

De standaarden op basis waarvan de jaarrekening is opgesteld
De jaarrekening is opgesteld op basis van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 640.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Materiële vaste activa
Materiële vaste activa worden, tenzij anders aangegeven, gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Vorderingen
De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen
Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bestemmingsreserves
De bestemmingsreserves zijn vastgesteld door het bestuur en dienen besteed te worden overeenkomstig het doel waarvoor zij zijn gevormd.

Overige reserves
Overige reserves zijn vrij besteedbaar vermogen.

Kortlopende schulden
Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat
Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Subsidiebaten
De vereniging heeft de mogelijkheid bij het Ministerie van VWS Unit PGO te Den Haag instellings-en projectsubsidie aan te vragen. De toekenning van subsidie geschiedt op basis van de ingediende (project)aanvraag en verklaring van het bestuur dat de vereniging voldoet aan de gestelde voorwaarden. In de staat van baten en lasten is de te ontvangen subsidie op basis van de werkelijke cijfers van dat boekjaar opgenomen; de nog te ontvangen of terug te betalen gelden zijn in de balans opgenomen.

Kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.
Kasstromen in vreemde valuta’s worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen, ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Toelichting op de balans per 31 december 2017

Vaste activa

1 Materiële vaste activa

	Inventa-rissen
	€
Boekwaarde per 1 januari 2017	-
Mutaties	
Investeringen	2.061
Afschrijvingen	-344
Saldo mutaties	1.717
Stand per 31 december 2017	
Aanschaffingswaarde	2.061
Cumulatieve afschrijvingen	-344
Boekwaarde per 31 december 2017	1.717
Afschrijvingspercentages	20%

Vlottende activa

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
2 Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Pensioenen	1.043	-
3 Overige vorderingen en overlopende activa		
Te ontvangen subsidie Project BIBHEP	46.273	-
Waarborgsom	2.335	2.335
Te vorderen rente	222	697
Project Goud in Handen	-	15.275
Verschotten	-	200
Overige overlopende activa	356	545
	49.186	19.052

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€

4 Liquide middelen

Moneyou spaarrekening NL02 ABNA 0895 5004 50	78.345	83.199
SNS spaarrekening NL89 SNSB 0908 9928 31	8.585	93.008
ING zakelijke rekening NL44 INGB 0000 3610 38	6.466	4.126
Kas	-	148
Overlopende kruispost	-	15.221
Rabobank rekening courant NL05 RABO 0369 2188 25	-	2.131
	93.396	197.833

Passiva

5 Eigen vermogen

In onderstaand overzicht is het verloop van het eigen vermogen weergegeven:

	Overige reserve	Onverdeeld resultaat	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2017	158.693	-	158.693
Resultaat boekjaar	-	-31.947	-31.947
Resultaatverdeling	-	31.979	31.979
Uit saldobestemming	-31.979	-	-31.979
Stand per 31 december 2017	126.714	32	126.746

	2017	2016
	€	€
Bestemmingsreserve lustrum		
Stand per 1 januari	-	6.086
Vrijval ten gunste van resultaat	-	-6.086
Stand per 31 december	-	-

6 Overige reserve

Stand per 1 januari	158.693	145.000
Uit saldobestemming	-31.979	13.693
Stand per 31 december	126.714	158.693

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
7 Schulden aan leveranciers en handelskredieten		
Crediteuren	25.084	39
8 Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	-	3.307
9 Overige schulden en overlopende passiva		
Reservering Individueel Keuze Budget	1.623	-
Nettolonen	184	291
Vooruitontvangen IF / BIBHEP	-	35.196
Te betalen kosten project BIBHEP	-	18.259
Accountantskosten	-	1.065
Vooruitontvangen contributie	-	35
	1.807	54.846

Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen

Informatieverschaffing over niet in de balans opgenomen verplichtingen
Nederlandse Leverpatiënten Vereniging heeft per 1 februari 2016 een huurovereenkomst afgesloten voor een kantoorruimte aan de Van Boetzelaerlaan 24 te Hoogland voor een periode van 5 jaar. De jaarlijkse huurverplichting bedraagt voor 2017 € 7.034
(2016: € 8.202). De resterende verplichting tot einddatum van de overeenkomst bedraagt ultimo 2017 € 21.970 (2016: € 28.722).

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2017

	Realisatie 2017 €	Budget 2017 €	Realisatie 2016 €
10 Baten			
Overheidsbijdragen en -subsidies	45.000	45.000	35.000
Sponsorbijdragen	62.207	54.000	63.750
Contributies en donaties	53.163	49.000	48.582
Financiële baten	313	500	971
Projecten	76.523	82.500	178.504
Overige baten	810	-	6.086
	238.016	231.000	332.893
11 Overheidsbijdragen en -subsidies			
Subsidie VWS Fonds PGO	45.000	45.000	35.000
12 Contributies en donaties			
Contributies	49.311	48.000	46.825
Donateurs en giften	3.732	1.000	1.757
Geoormerkte giften	120	-	-
	53.163	49.000	48.582
13 Financiële baten			
Ontvangen interest	313	500	971
14 Projecten			
BIBHEP	46.273	63.500	142.000
Mediacampagne Hepatitis	30.000	-	-
Expertisecentra / VSOP	250	-	-
Goud in Handen	-	15.000	-
Arbeidsparticipatietool	-	4.000	5.638
BIBHEP eigen inzet	-	-	30.866
	76.523	82.500	178.504

	Realisatie 2017 €	Budget 2017 €	Realisatie 2016 €
15 Overige baten			
Vrijval bestemmingsreserve lustrum	-	-	6.086
Overige baten	760	-	-
Opbrengst informatiemateriaal	50	-	-
	810	-	6.086

Gemiddeld aantal werknemers

2017

	Aantal
Gemiddeld aantal werknemers	2,00

2016

	Aantal
Gemiddeld aantal werknemers	3,00

	Realisatie 2017 €	Budget 2017 €	Realisatie 2016 €
16 Lotgenotencontact			
Werkgroepen	275	2.000	1.536
Informatiebijeenkomsten regionaal	263	-	-
Bijeenkomsten Scholing Training	19	8.000	-
	557	10.000	1.536
17 Informatievoorziening			
NLVisie	17.418	18.000	13.905
Auto-immuun bijeenkomst	8.496	-	-
Website	1.793	2.500	5.072
Overige informatievoorziening	725	500	403
Algemene Ledenvergadering en kosten jaarverslag	213	500	462
Medische Adviesraad	176	500	26
Werkgroepen	31	-	695
Jubileum	-	-	24.535
Brochuremateriaal	-	-	499
Eigen congressen en symposia	-	-	-23
	28.852	22.000	45.574

	Realisatie 2017 €	Budget 2017 €	Realisatie 2016 €
18 Belangenbehartiging			
Externe contacten	3.453	5.000	1.465
Lidmaatschappen	-	-	558
Overige kosten belangenbehartiging	499	-	19
	3.952	5.000	2.042
19 Instandhoudingskosten			
Personeelskosten	117.085	114.000	114.985
Huisvestingskosten	8.859	9.500	10.312
Administratiekosten	4.102	3.500	4.844
ICT-kosten	3.773	3.000	4.580
Bestuurskosten	3.387	3.500	3.208
Accountantskosten	1.634	1.500	1.476
Kantoorbenodigdheden	1.228	1.500	1.418
Portokosten	789	500	599
Drukwerk	437	500	-
Bankkosten	404	500	418
Assurantiepremie	380	500	377
Afschrijvingen	344	-	-
Overige kosten	149	500	347
	142.571	139.000	142.564
20 Projecten			
BIBHEP	46.998	51.000	138.979
Mediacampagne Hepatitis	31.216	4.000	-
Goud in Handen	15.275	-	-6.900
PBC Consortium	392	-	-
Zorg bij transplantatie	137	-	-
Arbeidsparticipatietool	13	-	179
Galwegatresie	-	-	146
Cirrose en medicatie	-	-	-4.902
Psychosociale ondersteuning transplantatie	-	-500	-18
	94.031	54.500	127.484

Analyse verschil uitkomst met budget

	Realisatie 2017	Budget 2017	Mutatie
	€	€	€
Baten	238.016	231.000	7.016
	238.016	231.000	7.016
Lotgenotencontact	557	10.000	-9.443
Informatievoorziening	28.852	22.000	6.852
Belangenbehartiging	3.952	5.000	-1.048
Instandhoudingskosten	142.571	139.000	3.571
Projecten	94.031	54.500	39.531
Som der lasten	269.963	230.500	39.463
Saldo van baten en lasten	-31.947	500	-32.447

Samenstellingsverklaring van de accountant

Aangezien onze samenstellingswerkzaamheden met betrekking tot de jaarrekening nog niet zijn voltooid en er derhalve geen samenstellingsverklaring is verstrekt, terwijl tevens geen accountantscontrole is uitgevoerd, vermelden wij op grond van de geldende Verordening gedrags- en beroepsregels accountants dat op deze concept-jaarrekening geen accountantscontrole is toegepast.

Toelichting van de penningmeester op de jaarcijfers

1. Algemeen

Gevolgen overstap naar e-Captain

Na de overstap in 2016 naar ons nieuwe administratiesysteem e-Captain, is de gebrekkige informatie die onze vorige systemen ons gaven, behoorlijk verbeterd. De resultaten hiervan bleken al snel: een substantieel aantal 'leden' dat op zijn minst de afgelopen jaren al geen contributie had betaald, moesten we na een laatste poging om hen weer te activeren, uit de boeken halen.

Een positieve ontwikkeling kunnen we daartegenover melden in de ontwikkeling van het aantal nieuwe aanmeldingen. Vanaf medio 2016 zijn enkele bijzondere lidmaatschapsvormen geïntroduceerd. Eén daarvan was het jubileumlidmaatschap voor het tweede halfjaar 2016 tegen sterk gereduceerd tarief. In 2017 is dit hieraan toegevoegd het introductielidmaatschap. Beide lidmaatschapsvormen zijn een succes gebleken. In totaal heeft ons dit een 70-tal nieuwe leden opgeleverd. Deze lidmaatschapsvormen kennen beide een gereduceerd instaptarief voor de contributie van het eerste lidmaatschapsjaar. Na het eerste lidmaatschapsjaar betaalt het lid de gebruikelijke contributie.

Aanmelden van nieuwe leden kan nu direct via de website. Bijkomend voordeel is dat naast een veel simpeler verwerking in de ledenadministratie ook de kwaliteit van de ledeninformatie structureel wordt verbeterd. Ook de openstelling van 'Mijn NLV', waarin leden vanuit hun beveiligde thuisomgeving in staat zijn om hun gegevens te controleren en deze desgewenst zelf aan te passen, heeft zoals beoogd, geleid tot vele spontane correcties van onjuiste ledeninformatie.

Ook de kwaliteit van onze website is mede door het gebruik van het e-Captain Content Management System (dat helpt de inhoud en vormgeving van onze website te besturen) sterk verbeterd, hetgeen onder andere te merken is aan het grote aantal bezoekers op onze site. Leden kunnen zich nu ook eenvoudig aanmelden voor deelname aan activiteiten.
Nieuwe leden worden bij aanmelding sterk gestuurd naar het afgeven van een incassomachtiging voor de contributie waardoor het percentage incassoleden intussen is opgelopen tot een respectabele 80 %.

Minder gelukkig zijn we geweest met de bezetting van de (financiële) administratie.
We hebben moeten besluiten de betrokken werknemer geen vast contract aan te bieden.
Dit betekende een vacature. De opvolger bleek uiteindelijk niet geschikt en met wederzijds

goedvinden zijn wij uit elkaar gegaan. Intussen hebben we een uitstekende oplossing gevonden in het onderbrengen van de boekhouding bij degene die ook de boekhouding van de ontwikkelaar van e-Captain (DISPI) zelf uitvoert. Daarnaast hebben wij recentelijk een parttime administratief medewerker aangenomen die onder andere de ledenadministratie kan voeren.

Project BIBHEP

Volgens plan is het 3 jaar durende project BIBHEP medio 2017 afgesloten. Het opstellen van de eindrapportage inclusief de financiële verantwoording heeft helaas door omstandigheden meer tijd gekost dan voorzien en deze is december 2017 bij het Innovatiefonds Zorgverzekeraars (IF) ingediend. Dit heeft tot gevolg gehad dat de financiële afwikkeling helaas niet in 2017 zijn beslag heeft kunnen krijgen. Eerst heel recent hebben wij het akkoord van IF op de projectverantwoording ontvangen, evenals de slottermijn van de financiering. Dit heeft tot gevolg gehad dat de financiële afhandeling is verschoven naar 2018; dit leidt tot een nadelig effect op de jaarrekening in 2017.
Aansluitend op BIBHEP heeft het project Mediacampagne Hepatitis plaatsgevonden. Dit is aanvullend gesubsidieerd door IF. Financiering heeft voor het overgrote deel 'up front' plaatsgevonden; de nadien resterende (zeer beperkte) vordering is intussen ontvangen.

Project 'Goud in Handen'

Bij het opmaken van de jaarrekening constateerden we tot onze grote verrassing dat een vordering groot circa € 15.000 uit het project "Goud in Handen' ten onterechte op de balans 2016 bleek te staan terwijl de subsidie al ontvangen was na de afronding van dit project.
Dit diende dus nog in 2017 ten laste van het resultaat te worden geboekt. Zie ook Projectlasten

Met dit alles is 2017 helaas geëindigd met een nadelig saldo. Wij stellen voor dit saldo te verwerken ten laste van de Overige Reserve oftewel het Eigen Vermogen van de vereniging. Dit neemt als gevolg hiervan af tot een kleine € 130.000.

2. Balans

Op de balans verschijnt een nieuwe post, namelijk de *Materiele Vaste Activa*. In 2017 is een werkstation vervangen door een laptop en is de printer te vervangen. Op beide activa is dit jaar nog afgeschreven tegen de gebruikelijke 20%.
Onder de *Vlottende Activa* staat de vooruitbetaling van een maandtermijn pensioenpremie voor januari 2018.
Onder de *Overige Vorderingen* staat de slottermijn van de subsidie van het project BIBHEP vermeld: deze is inmiddels in 2018 door ons ontvangen. Tevens is hier opgenomen de waarborgsom ten behoeve van de verhuurder van onze kantoorruimte.
De financiële baten vormen als gevolg van de dalende gemiddelde saldi van de *Liquide Middelen* en het huidige lage renteniveau zo langzamerhand een nauwelijks meer relevante bijdrage aan de inkomsten.

De relatie met de Rabobank is uit efficiencyoverwegingen beëindigd. Vorig jaar hadden wij u al gemeld dat wij een concentratie bij één huisbank overwogen. De creditgelden hebben wij nu bij

slechts twee instellingen geparkeerd. Belangrijkste reden hiervoor zijn de veel lagere gemiddelde saldi waarover wij tegenwoordig beschikken. Bij de keuze heeft een rol gespeeld de fusie van de SNS en de ASN waardoor zij nu onder één garantieregeling vallen. Mede gezien de in het algemeen structureel hogere rentepercentages hebben wij gekozen voor MoneYou en SNS.

Het Eigen Vermogen van de NLV in de vorm van de *Overige Reserve* neemt af met het resultaat over 2017. Dit wordt nader toegelicht bij de Staat van Baten en Lasten. De solvabiliteit (de mate waarin wij aan onze verplichtingen kunnen voldoen) bedraagt eind 2017 overigens nog een alleszins redelijk percentage van ruim 80 %. Uiteraard is dit percentage gestegen door de afname van ons balanstotaal. Niettemin is de absolute hoogte van het Eigen Vermogen duidelijk voor verbetering vatbaar; wij streven op langere termijn naar een dekking van minimaal één keer de Instandhoudingskosten.
De *Schulden aan Leveranciers* betreffen naast de slottermijn voor Liverdoc (uitvoering BIBHEP) in hoofdzaak een over de jaar ultimo lopende factuur voor de vierde uitgave van NLVisie van 2017.
Onder *Overige schulden* staat vermeld de post *Individueel Keuze Budget*, dit betreft een reservering die wij moeten treffen op grond van de CAO en die beoogt dat een medewerker bij beëindiging van de arbeidsverhouding een budget beschikbaar krijgt om zich voor een volgende levensfase te scholen.

3. Staat van Baten en Lasten

3.1. Baten

Overheidsbijdragen
De subsidie van het Ministerie van VWS (Fonds PGO) bedraagt conform de nieuwe regeling € 45.000; dit betekent een toename ten opzichte van het voorgaande boekjaar.
Sponsorbaten
Daar het ondoenlijk bleek om een helder onderscheid te maken tussen Advertentiebaten en Sponsorbaten hebben wij beide samengevoegd onder sponsorbaten. Dit geldt mutatis mutandis ook voor de begroting 2017 en 2018. Dankzij de grote inspanningen van onze directeur is de begroting verre overtroffen en is ook sprake van een stijging t.o.v. het voorgaande jaar; een compliment waard!
Advertentiebaten
De Advertentiebaten zij nu verwerkt onder Sponsorbaten en deze rekening verdwijnt vanaf nu uit de financiële verantwoording.
Contributies /donaties
Ondanks de administratieve perikelen zijn de bijdragen van leden en donateurs (met name deze laatste) en de bedragen aan giften boven verwachting ruim toegenomen. Hopelijk zal deze ontwikkeling zich verder doorzetten.
Rentebaten
Zoals verwacht weer een afname; ook voor het huidige jaar zal dit zich niet verbeteren; de rente is nog steeds zeer laag en een stijging lijkt er vooralsnog niet in te zitten. Bovendien zijn onze saldi, doordat een aantal projecten, waaronder het omvangrijke BIBHEP, intussen is

afgewikkeld, gemiddeld veel lager dan in voorgaande jaren. In verband hiermee hebben wij gekozen voor een tweetal banken waar wij het spaargeld aanhouden. Wij verwachten voor het komende jaar geen grote veranderingen op dit punt. Zie ook de toelichting op de balanspost *Liquide Middelen*.

Projectbaten

Het project BIBHEP loopt op zijn einde; in 2018 zullen hier de laatste baten geboekt gaan worden.
Het vervolg op BIBHEP, project Mediacampagne Hepatitis verschijnt als nieuw item zowel bij de baten als bij de projectkosten in de cijfers. Dit project was niet gebudgetteerd voor 2017. Dit project is in 2017 geheel afgerond, behoudens een vrij beperkte vordering op IF(slotuitkering), die in 2018 in de resultaten zal worden meegenomen.

3.2. Lasten

Lotgenotencontact

Lotgenotencontact is altijd opgenomen in een informatiebijeenkomst en de kosten hiervan worden hier slechts beperkt apart opgenomen.

Informatievoorziening

De uitgaven zijn in totaal ruim hoger dan het budget: belangrijkste oorzaak is gelegen in de informatiebijeenkomst Hepatitis.
 # NLVisie: als gebruikelijk zijn in 2017 weer 4 uitgaven van ons magazine van de persen gerold en de kosten zijn conform de begroting uitgekomen.
 # eigenwebsite: in 2016 was nog sprake van enkele incidentele kosten. In 2017 is weer een min of meer normale situatie ontstaan.

Belangenbehartiging

De uitgaven aan Belangenbehartiging zijn binnen de begroting gebleven. De hier vermelde bedragen geven overigens slechts een beperkt beeld van de activiteiten op dit punt, daar veel kosten met name door internationale organisaties snel vergoed worden, dan wel direct betaald. Kosten en vergoedingen lopen hier dan direct tegen elkaar weg.

Instandhoudingskosten

De Instandhoudingskosten zijn ten opzichte van de werkelijke kosten in 2016 slechts beperkt gestegen. Toch zijn er enkele opmerkingen te maken over specifieke posten.

Salarissen zijn hoger dan begroot doordat in de cao die wij volgen, sprake was van een algemene loonronde. Daarnaast zijn wij door de krappe bezetting genoodzaakt geweest vakantiedagen uit te betalen.
De Huurlasten zijn conform de begroting. Dit geldt eveneens voor de Servicekosten; de verhuurder heeft het niet nodig geacht om op basis van nacalculatie ons voorschottarief aan te passen, noch is sprake geweest van een naverrekening. Dit heeft tot gevolg dat de totale *Huisvestingskosten* binnen budget zijn gebleven, en dit is al met al een structurele daling t.o.v. voorgaande jaren, nog los van de kwalitatieve voordelen die onze huidige locatie biedt.

Onder de *Bestuurskosten* is sprake van een stijging van de reiskosten doordat het bestuur in de loop van het jaar is uitgebreid met een nieuw bestuurslid. In totaliteit zijn de bestuurskosten nauwelijks toegenomen t.o.v. 2016.
De *ICT-kosten* zijn hoger door eenmalige kosten ivm het oplossen van technische problemen met het netwerk. Wel zijn ze gedaald in vergelijking met 2016, het jaar van de verhuizing van het secretariaat.
Ook de *Administratiekosten* namen toe doordat naast de kosten voor de administratieve ondersteuning nu ook sprake is van abonnementskosten voor het pakket e-captain. Doelstelling voor 2018 e.v. is dat de gehele financiële administratie vlekkeloos in het pakket is opgenomen, m.a.w. dat we volledig digitaal werken.

Kosten Projecten
In totaal zijn de projectkosten ruim hoger uitgevallen dan begroot.
De kosten van *project BIBHEP* betreffen de kosten uit het laatste fase van het project in 2017 en zijn vrijwel conform de begroting. Voor 2018 resteert nog een laatste termijn die we intussen betaald hebben aan Liverdoc, de belangrijke uitvoerder van het project.
De *Mediacampagne Hepatitis* was van een veel grotere omvang dan vooraf verwacht en met resultaat. Hier zijn verwekt de kosten van dit project die geheel in 2017 vallen.
Onder het project '*Goud in Handen'* staat vermeld de afboeking van de onterechte balanspost van 2016.

3.3. Resultaat

Als gevolg van de vermelde incidentele tegenvallers eindigen we 2017 met een teleurstellend nadelig saldo van € 32.000.

Wij stellen voor dit in mindering te brengen op het Eigen Vermogen, dat hierdoor daalt tot € 127.000
Een deel van deze tegenvallers wordt veroorzaakt door een onvoorziene verschuiving van de financiële projectafwikkeling naar 2018. Voor een ander deel ligt de oorzaak in een administratieve fout.

Op basis van de begroting voor 2018 gaan wij uit van een bescheiden positieve bijdrage aan het resultaat in dat jaar.